

**ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ**

У статті проводиться дослідження Інтернет-комунікації як важливого механізму розвитку міжкультурного діалогу, вивчаються її конститутивні складники: становлення жанрової системи, формування нових ознак мовної особистості і мовної картини світу.

Ключові слова: Інтернет-комунікація, міжкультурний діалог, толерантність, спілкування, жанр, віртуальний дискурс, культурні цінності.

The article deals with the studying of online communication as an important mechanism of intercultural dialogue, its constitutive components: the establishment of genre system, the formation of new language features of personality and linguistic picture of the world.

Key words: internet communication, intercultural dialogue, tolerance, dialogue, genre, virtual discourse, cultural values.

Сучасний світ пронизаний інтеграційними процесами. Він є полем розмаїття культур, плетивом міжнаціональних інтересів, дискурсом корінних народів та народів-мігрантів і, як такий, потребує діалогу. Міжкультурний діалог – не лише гарантія соціальної злагоди, але й джерело соціальної активності – звичайно, за умови його плекання.

“Міжкультурний діалог – найголовніший елемент становлення, гармонізації та толерантності в Європі, в нашій країні та в країнах пострадянського простору. Спроба встановити міжкультурну єдність шляхом розвитку міжкультурного діалогу є надзвичайно важливим завданням”, – заявив міністр освіти і науки України Дмитро Табачник.

Чисельні дослідження з питань взаємодії культур свідчать про те, що зміст і результати міжкультурних контактів здебільшого залежать від здібності їх учасників розуміти один одного і досягати згоди, яка головним чином визначається етнічною культурою кожної із взаємодіючих сторін, психологією народів, пануючими в тій чи іншій культурі цінностями. В культурній антропології ці взаємовідносини різних культур отримали назву “міжкультурний діалог”, який слід розглядати як сукупність різноманітних форм стосунків і спілкування між індивідами і групами, які належать до різних культур. Цей процес відбувається як в політиці, так і в міжособистісному спілкуванні людей у побуті, родині, неформальних контактах, тобто на макро- та мікрорівнях.

Важливим механізмом міжкультурного діалогу може виступати Інтернет-комунікація. Інтернет, з лінгвістичних позицій, – це особливе комунікативне середовище, що ніколи раніше не існувало, але надавало змогу для вивчення комунікативного аспекту мови [1]. Останніми роками лінгвісти підійшли до усвідомлення Інтернет-простору як нової багатоаспектної галузі функціонування мови.

На думку вченої Матвеевої С.А., Інтернет-комунікація являє собою певний синтез принципів оформлення інформації та реалізації комунікативних цілей традиційних форм, моделей і різновидів комунікації, що виникли в результаті залучення до комунікативного простору нових екстралінгвістичних факторів і реалій – комп’ютерів і комп’ютерних мереж [2].

В Інтернет-комунікації формуються власні критерії нормотворчості. Проблема впливу глобальної мережі на літературну мову, її норми й коди активно досліджується

лінгвістами (М.Б. Бергельсон, Л.Ю. Иванов, П.Є. Кондрашов, А.І. Пічкур, М.С. Трещева, Ф.О. Смирнов, Г.М. Трохимова). Мовна парадигма Мережі антропоцентрична. У центрі її комунікативної концепції стоїть особистість як суб'єкт мовної діяльності, віртуального спілкування, як особистість, яка створює віртуальну реальність [1].

До жанрових форматів віртуального дискурсу вчені відносять електронну пошту (включаючи всілякі розсилки, спам, віруси тощо), синхронні (чати, ICQ) і асинхронні (форуми, конференції, віртуальні щоденники тощо) дискурсивні практики, електронні дошки оголошень, віртуальні світи [1].

Комунікативні цілі мовних жанрів віртуального спілкування можуть бути різними, але всі вони тісно пов'язані з прагматичними установками відвідувачів Мережі, націленими, передусім, на самовираження й самопрезентацію особистості. Людське спілкування, як відомо, не буває ні виключно інформативним, ні виключно творчим: воно носить інформативно-творчий характер із переважанням того чи іншого. Можна сказати, що спілкування – це єдність інформативно-пізнавального і креативного компонентів [3].

Привабливість комп'ютерних мережевих комунікацій (КМК) як засобу подолання комунікативного дефіциту пояснюється рядом причин психологічного характеру. Зокрема, у КМК відсутня попередня категоризація й оцінка партнера за зовнішніми ознаками; існує можливість спробних комунікативних дій і їхньої корекції (відпрацьовуються навички спілкування); важливою характеристикою Інтернет-спілкування є анонімність; розроблені комунікативні норми не вимагають ритуалу представлення партнерів один одному, завжди є можливість прямого звертання; нівелюються зовнішні, соціальні, етнічні, освітні, статеві, вікові, майнові, географічні характеристики партнера; характер спілкування – майже винятково письмовий; зростають можливості комунікативної містифікації – ігрового спілкування від імені вигаданого персонажа, що сприяє психологічній гнучкості, багатогранності спілкування; суттєвою є добровільність спілкування: користувач добровільно встановлює контакти або уникає їх, а також може перервати їх у будь-який момент; констатується деяка ускладнена емоційність, що частково компенсується спеціально розробленою знаковою системою передачі емоцій (так звані “смайлики”) [3].

Особливість Інтернет-спілкування, що розширює можливості користувачів Мережі, – це здатність “бути в один і той же час у різних місцях”, тобто Інтернету не властива єдність простору і часу, як це характерно для реального життя, адже можна, сидячи за своїм комп'ютером, спілкуватися з людьми з інших країн, інших часових поясів – “тут і тепер”(при цьому підвищується мотивація до вивчення іноземних мов). Сфери діяльності в Інтернет-середовищі – пізнавальна, комунікативна та творча, ігрова – нерідко взаємно доповнюють одна одну. Наприклад, граючи в стратегічну гру або навчаючись за комп'ютером, молода людина може одночасно спілкуватися з товаришами через програму ICQ [3].

На думку вченої Компанцевої Л.Ф., Інтернет-комунікація представляє різноманітний розпізнаваний набір культурних цінностей і сценаріїв, відмінних від культурних цінностей і сценаріїв реального світу. Мовні жанри, що використовуються в мережевих сценаріях, схильні до модифікацій і у використанні нових жанрових прийомів, і в самій побудові мовного цілого, і в орієнтації на віртуального адресата. Процес віртуалізації мовних жанрів може привести до їх істотної перебудови й оновлення. Кожен мовний жанр у віртуальному прояві володіє певною просторово-часовою організацією. Ця організація багатовимірна та інтерактивна [1].

Цікавим прикладом міжкультурного діалогу серед студентської молоді є участь студентів МНУ імені В.О. Сухомлинського у міжнародному проєкті – Snowblog CTnet City. Це – віртуальне студентське містечко, створене кілька років тому викладачем англійської мови з Ізраїлю – Гал Спрінгман. Його учасниками є студенти Ізраїлю, України, Китаю, Америки, Палестини, Японії. Це інноваційний проєкт, що перейшов від масової комунікації до мотивованої соціальної присутності і взаємодії однолітків. Хоча це

місто віртуальне за своєю природою, в ньому будуються яскраві міжкультурні околиці, що складаються з різноманітних міських визначних пам'яток, осіб з різних міст всього світу, через особисті розповіді та документації (у вигляді тексту, фотографій, коротких відео). Таким чином, кожний мешканець віртуального міста сприяє реальному прояву справжнього життя сучасного міста своєї країни. Паралельно з віртуальним студентським містечком було створено й міжнародне навчальне середовище, де студенти вивчали Веб 2.0 технології та їх використання в педагогічній діяльності.

Сьогодні студенти мають можливість спілкуватися з представниками різних країн за допомогою голосового Інтернет порталу "Skype", брати участь у чатах (неформальна дружня розмова [4]) на сайтах "Englishbaby" ("Англійська дитина") [5], "Virtual Café" ("Віртуальне кафе") [6], "My Space" ("Мій простір") [7] забезпечуючи свої потреби в іншомовній комунікативній діяльності. На сайті "Secondlife" ("Друге життя") [8] студенти потрапляють у віртуальний англійськомовний світ, де вони можуть анонімно взаємодіяти з іншими людьми зі схожими інтересами та вподобаннями, брати участь у віртуальних (створених, побачених, виконаних в Інтернеті, на комп'ютері [4]), а не в уявних розвагах, культурно-масових заходах. У віртуальному світі вони можуть орендувати віртуальний будинок, де проживатимуть, і формувати стосунки з людьми, як у реальному житті, робити те, про що мріяли.

Участь у роботі професійних асоціацій учителів іноземної мови TESOL (Асоціація вчителів англійської мови як іноземної за підтримки Американського посольства в Україні) [9], IATEFL (Асоціація вчителів англійської мови як іноземної за підтримки Британської ради в Україні) [8], молодіжних організацій, як наприклад, YCAP (Молодіжна програма громадської дії), Інтернет конференцій, молодіжних фестивалів і конкурсів дає студентам можливість спілкуватися, а спілкуючись стирати різноманітні стереотипи, упередження щодо одне до одного.

Досвід, проаналізований вище, переконливо свідчить, що запропоновані форми організації міжкультурного діалогу у вищому навчальному закладі сприяють розвитку комунікативних умінь, формуванню іншомовної комунікативної компетенції студентів, допомагають оволодінню іноземною мовою у процесі суспільної діяльності, поглибленому розумінню культури інших народів, толерантному сприйняттю їх відмінностей. Значних успіхів у цьому можна досягти завдяки Інтернету, оскільки Інтернет-комунікація – це найкращий і найшвидший механізм міжособистісної взаємодії народів. „Єдність у різноманітності” – це гасло ХХІ століття. Світ не одноманітний, а багатокультурний, багатомовний, в якому кожна культура розвивається і досягає значних висот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Компанцева Л.Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.02 [Електронний ресурс] / Л.Ф. Компанцева; НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О.Потебні. – К., 2007. – 36 с. – укр.
2. Матвєєва С.А. Сайт як жанр Інтернет-комунікації (на матеріалі персональних сайтів учених): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 [Електронний ресурс] / С.А. Матвєєва; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2006. – 20 с. – укр.
3. Фатунова В.М. Текст як засіб спілкування у Інтернет-середовищі //Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки (за матеріалами виступів учасників звітно-наукової конференції Прикарпатського університету, 2003, Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – Вип.2. – С.129-133.
4. Longman dictionary of contemporary English / Director, Della Summers. – New ed. p. cm. – Pearson Education Limited, 2003. – 1950p.
5. <http://www.englishbaby.com/community/chat>.
6. <http://virtualcafe.ning.com>.
7. <http://www.myspace.com>.

8. <http://secondlife.com>.
9. <http://www.tesol.org>.
10. <http://community.britishcouncil.org/iatefl>.